UDC 378.011.3-057.175

DOI: 10.31470/2415-3729-2019-10-40-57

Higher School Teacher's Integrated Self-Development

Mark Vaintraub

Doctor of Pedagogy (DSc), Professor

Professor of the Department of Theory and Methods of Vocational Training

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University

✉ 30, Sukhomlynskyi Str., Pereiaslav-Khmelnytskyi, Kyiv Region, Ukraine, 08401

E-mail: vainmark2014@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2701-7094

Date of receipt of the article: October 01, 2019

Article accepted for publication: December 02, 2019

Інтегрований саморозвиток викладача вищої школи

Марк Абрамович Вайнтрауб

доктор педагогічних наук, професор

професор кафедри теорії та методика професійної підготовки

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

✉ вул. Сковороди, 30, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна, 08401

Дата надходження статті: 01 жовтня 2019 р.

Стаття прийнята до друку: 02 грудня 2019 р.

Abstract

The article deals with the problem of the integrated self-development of the personality, the need for the development of

methodological foundations for the personal and professional self-development of higher education teachers. An attempt to create a model (tree) of the personality's integrated self-development was made on the example of a higher education teacher. The «tree's root», depicted below the crown, is a necessary basic condition for a self-development, its base area of an actual self-development; among its indicators should be noted here the teacher's spirituality and moral maturity, without which a successful self-development may not be carried out. The «tree's body», depicted in the middle of the model, is a system of interconnected structural elements of the higher education teacher's integrated self-development. The «tree's top» is the continuation of creative self-realization of abilities according to other goals and tasks after the completion of the previous ones. The emphasis is on the introduced concepts of «integrated self-development of a personality», «integrated self-development of a higher education teacher»; the directions that contribute to the continuation of self-development of the formed personalities (higher education teachers), and encourage them to creativity.

The researches of the most well-known scientists concerning the personality's self-development, that does not give an opportunity to extinguish creativity, improves physical, intellectual and moral values, promote interest in life and self-perfection, are analyzed.

The article presents the examples of modern prominent Ukrainian and foreign scholars-teachers who, thanks to their integrated self-development, continue their creative search and improve their abilities in various spheres of life.

The author notes that it is the absence of the extinction of active social and personal activities, the integrated self-development of a personality, that result in its no fading, so that a person retains a creative potential throughout its life, the realization of all its abilities, maintains a high quality of life. The author of the article gives an example of the considered integrated development of a personality, which is the outstanding Ukrainian scientist, scholar Ivan Andriiovych Ziaziun.

The article has a conclusion that, regardless of the sphere of activity, such people continue to be developed, although they have had enormous achievements and regalia; they have had an integrated self-development of various manifestations of their abilities and qualities, an internal need, which required an every day building of their vital reality and transfer their experience to others.

Key words: self-development, integrated self-development, personality, teacher of higher education, indicators.

References

1. Vaintraub, M.A. (2009). Intehrovane rozvyvalne navchannia u profesiinii shkoli [Integrated Developmental Training in a Professional School]. Kyiv : T. Klocho [in Ukrainian].
2. Vaintraub, M.A. (2010). Suchasni tekhnolohii formuvannia yakisnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv [Modern technologies of formation of the future specialists qualitative training.]. *Humanit. visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet im. Hryhoriia Skovorody» – Humanit. Bulletin of the SHEE «Pereiaslav-Khmelnytskyi State Hryhoriia Skovoroda Pedagogical University»*, 19, 24–29 [in Ukrainian].
3. Ziaziun, I.A. (2003). Bezsvidome i tvorcha intuitsiia [Unconscious and creative intuition]. *Profesiina osvita: pedahohika i psykholohiia. Ukrainsko-polskyi zhurnal – Professional education: pedagogy and psychology. Ukrainian-Polish Journal*. Chentstokhova-Kyiv: Vydavnytstvo Vyshchoi Pedahohichnoi shkoly u Chentstokhovi, 4, 121–135 [in Ukrainian].
4. Ziaziun, I.A. (1999). Liudyna v konteksti humanitarnoi filosofii [Man in the Context of Humanitarian Philosophy]. *Profesiina osvita: pedahohika i psykholohiia. Ukrainsko-polskyi zhurnal – Professional education: pedagogy and psychology. Ukrainian-Polish Journal*. Chentstokhova-Kyiv: Vydavnytstvo Vyshchoi Pedahohichnoi shkoly u Chentstokhovi, 1, 323–333 [in Ukrainian].
5. Kaprara, Dzh. & Servon, D. (2003). Psihologiya lichnosti [Psychology of personality]. Sankt-Peterburg: Piter [in Russian].

6. Kostyuk, G.S. (1969). Printsip razvitiya v psihologii. [Principle of development in psychology]. In E.V. Shorohova (Ed.), *Metodologicheskie i Metodologicheskie i teoreticheskie problemy psihologii* [Methodological and theoretical problems of psychology]. Moskva: Nauka, 118–152 [in Russian].

7. Levin, K. (1980). Topologiya i teoriya polya [Topology and Field Theory]. In P.Ya. Galperina & A.N. Zhdan (Eds.), *Hrestomatiya po istorii psihologi* [Reading-book on the History of Psychologists]. Moskva: Moskovskiy universitet, 121–131 [in Russian].

8. Ziazun, I.A. et al. (1997). Pedahohichna maisternist [Pedagogical Skills]. Kyiv : Vyshcha shkola [in Ukrainian].

9. Schukina, M.A. (2014). Napravleniya issledovaniy samorazvitiya lichnosti v sovremennoy zarubezhnoy psihologii [Directions in research of the personality's self-knowledge in modern foreign psychology]. *Vopr. Psihologii – Questions on Psychology*, 4, 94–105 [in Russian].

10. Report 2008-125. Forecasting skill needs: a review of national and European practices. Commissioned by the Norwegian Ministry of Education and Research (Kunnskapdepartementet). Retrieved from <http://www.trainingvillage.gr/skillsnet>.

11. Study visits programme for education and vocational training specialists 2010/11. Retrieved from <http://www.trainingvillage.gr/skillsnet> (under «Forecasting» section).

12. Vocational education and training – key to the future. Lisbon-Copenhagen-Maastricht: mobilising for 2010. Retrieved from <http://www.trainingvillage.gr/skillsnet> (under «Forecasting» section).

Вступ

Сучасна цивілізація стикається з головною проблемою людства – природно-цивілізаційної кризи. Розширення техногенного світу, зокрема впровадження комп'ютерної технології нового покоління, значно змінюють освітні підходи й методи, підвищують ефективність навчання. Електронні освітні ресурси виступають не тільки як засоби навчання і предмет вивчен-

ня (наприклад, у вищій освіті), але й як ефективний інструмент для здійснення наукової діяльності й управління всіма процесами в системі освіти. Активне впровадження інформаційно-комп'ютерної технології відповідає вимогам сучасної підготовки майбутніх фахівців і створює умови для появи нової системи освіти, що зорієнтована на сучасні високотехнологічні і високоінтелектуальні технології, характерні для XXI століття.

У той же час вищеописана система навчання вводить людей від споглядання, духовного зростання, саморозвитку і рівноваги з природою. Отже, віртуальне життя може перетворити людей у роботи, знищити духовну, емоційну та інші складові людського інтелекту.

В контексті сучасних суспільних змін в усіх розвинутих країнах вимагають особистостей, що проявляють людяність, творчість і здатність до саморозвитку. Найбільше причетними до формування особистостей є педагоги, зокрема викладачі вищої школи. Серед викладачів вищої школи тільки той може зберегти освіту і себе в цій освіті, якщо він буде адаптований до стресогенних факторів (психічних, фізіологічних) у відносинах з оточуючим середовищем: в сім'ї, на роботі, під час праці зі студентами, колегами тощо. Загальновідомо, що саморозвиток необхідний для успішного життя у всіх сферах людської діяльності.

Основна мета вітчизняної освіти – підготувати людину – до творчості, саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності, ефективної організації своєї роботи у процесі навчання у навчальному закладі вищої освіти. Передусім, зазначимо, що, нажаль, часто зустрічається ситуація, коли сформована особистість, зокрема викладач вищої школи, зупиняється на своїх досягненнях та успіхах. Буденне життя іде по інерції, давно заведеному порядку, без «стрибків і падінь», без саморозвитку, мрій та надій.

Концептуальні основи процесу саморозвитку особистості розглядаються психологією ще з дев'ятого століття, в якому вищевказаний процес досліджується через саморозуміння,

самоактуалізацію, самореалізацію (Є. Еріксон, А. Маслоу, К. Роджерс), рух до сутності свого «Я» (В. Франкл).

На думку зарубіжних дослідників Дж. Капрарі та Д. Сервона, люди здатні впливати на власну долю, передбачати майбутнє та регулювати дії відповідно до особистих цілей, удосконалювати свій досвід, свої дії та особистісне зростання. (Капрара, & Сервон, 2003; Study visits programme..., 2010; Vocational education..., 2010).

Якщо ж дорослий не переходить на особистісний рівень розвитку, то результатом цього є особистісна деградація й незадоволеність життям... Ось чому, за словами Л.С. Виготського, «людина не тільки розвивається, а й будує себе».

Метою статті є обґрунтування інтегрованого підходу та моделі саморозвитку викладача вищої школи, що сприяє успішній організації його професійного й особистісного зростання.

Матеріал і методи дослідження

У процесі дослідження було використано загальнонаукові й педагогічні методи дослідження: *теоретичні*: аналіз (порівняльний, системний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний) – для визначення понять (інтегрований саморозвиток особистості, інтегрований саморозвиток викладача вищої школи) та підходів; *синтез* (загальнонауковий, міжгалузевий, міжпредметний) – для побудови концепції дослідження, обґрунтування саморозвитку, самореалізації та вдосконалення задатків особистості викладача вищої школи, формулювання висновку; *класифікація, систематизація, узагальнення* – з метою формування змістових узагальнень теоретичного матеріалу, визначення концептуальних положень; *моделювання* – для розроблення моделі саморозвитку, самореалізації та вдосконалення своїх задатків особистості викладача вищої школи.

Результати та їх обговорення

Саморозвиток визначається як розумовий і фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійними заняттями, вправами, без впливу, сприяння яких-небудь зовнішніх сил. Саморозвиток слушно визначається як специфічна форма інтенціонального,

самодетермінованого, самокерованого розвитку особистості (Щукина, 2014).

Суттєвим в плані концепції безперервного розвитку є поняття завдання розвитку. Завдання розвитку включають групи проблем, вимог і життєвих ситуацій, які породжені біологічним розвитком, соціальними очікуваннями і власними діями людини. Ці проблеми, як зазначають дослідники, змінюються в ході життя і надають спрямування і наповнення розвитку. За думкою Г.С. Костюка, саморозвиток розглядається як процес, в якому суб'єкт ставить власну мету розвитку, і використовує для її досягнення різні можливості і потенціал (як власний особистісний, так і такий, що пропонує зовнішнє середовище) (Костюк, 1969).

У психолого-педагогічній літературі є безліч визначень саморозвитку. Загальне в усіх визначеннях є те, що саморозвиток – самостійний поетапний процес побудови людиною власної особистості, набуття, утвердження та актуалізація якостей та характеристик, яких раніше не було.

Ми підтримуємо думку відомого німецько-американського психолога і філософа Е. Фромма, який розглядав проблему саморозвитку людини на перетині ідей психоаналізу, історії та екзистенціалізму. Головна задача за Е. Фроммом, в побудові суспільства – виховання в людях продуктивного характеру (здатність людини любити, використовувати свої сили, здатність до самореалізації).

Один з найвідоміших психотерапевтів Ірвін Ялом, професор Стенфордського університету, вважав, що зміст життя – творчість. Говорючи про себе, він зазначав: «Я маю дві ідентичності: я як письменник, і я як психотерапевт. Розділити неможливо, оцінити, яка з них важливіша, теж, і так було все моє доросле життя».

Відомий австрійський психолог, психотерапевт А. Ленгле на перетині філософії, психології та медицини теж займається темою педагогів, яким важливо навчити дітей любові та інтересу до життя. У своїх книгах він розглядає проблему природи людської

індивідуальності, необхідності та можливості для людини залишатися самим собою, знаходити сенс життя.

Якщо в інших професіях людина може підвищувати свій рівень знань, переходячи в різні сфери діяльності, то педагогу, особливо вищої школи, без саморозвитку не обійтися. Немоżliво когось навчити чомусь новому і сформувати у нього потребу безперервного навчання протягом усього життя – що відповідає сучасному підходу до освіти, – якщо сам педагог не володіє інтегрованим підходом до свого саморозвитку, самореалізації та вдосконалення своїх задатків. За викладачами, особливо вищої школи – майбутнє людства (!). Тільки Педагоги з великої літери здатні вирішувати виклики сьогодення – навчити і виховити майбутнє покоління, сформувати у них людські інтегровані якості, високу духовність, моральну зрілість, прагнення до саморозвитку і самовдосконалення вздовж всього життя.

Концепція інтегрованого розвивального навчання, запропонована й обґрунтована автором даної статті (Вайнтрауб, 2009), як комплекс дидактичних і розвивальних ресурсів, спрямованих на результативну професійну підготовку педагогів у закладах вищої освіти. Досліджуючи цей напрямок, автор розробив міжпредметну методику інтегровано розвивального навчання через комплекс взаємопов'язаних розвивальних методик і методів викладання загальнопрофесійних та професійно орієнтованих навчальних дисциплін, професійного навчання та виробничої практики, спрямованих на сучасну професійну підготовку педагогів з метою формування їхньої професійної компетентності (Вайнтрауб, 2010).

З урахуванням вищевказаного, автор пропонує визначити поняття інтегрованого саморозвитку особистості і викладача вищої школи.

Інтегрований саморозвиток особистості ми розуміємо як безперервний усвідомлений і керований процес самовдосконалення та самореалізації, що сприяє гармонізації духовних, інтелектуальних, фізичних та інших здібностей, якостей, можли-

ностей людини і підвищує якість, тривалість й повноцінність її життя.

Інтегрований саморозвиток викладача вищої школи, окрім сказаного вище, посилюється, зокрема, удосконаленням професійних компетентностей педагога, моральної зрілості, внутрішнього бажання передавати свій досвід молоді, зберігаючи при цьому себе від виснаження та вигорання.

Незважаючи на велику кількість досліджень проблеми саморозвитку викладачів вищої школи, доречним є створення моделі їхнього інтегрованого саморозвитку. На рис.1 представлена модель інтегрованого саморозвитку особистості на прикладі викладача вищої школи у вигляді дерева.

Рис.1. Модель (дерево) інтегрованого саморозвитку особистості на прикладі викладача вищої школи

Її корінь, зображений внизу крони – необхідна базова умова саморозвитку, її базова зона актуального саморозвитку. Серед вказаних показників слід відзначити духовність і моральну зрілість викладача. Без системи морально-духовних цінностей особистість викладача, на переконання автора, успішний саморозвиток може не здійснитись.

Серед показників професійних компетентностей вкрай важливим є володіння сучасними інформаційно-комп'ютерними технологіями, іноземними мовами, участь у міжнародних, університетських наукових розробках, проектах, центрах і грантах. Так, наприклад, серед викладачів престижних університетів США, (в якій викладання у навчальних закладах вищої освіти, в усі часи вважалось престижною професією) – магістри, професора, навіть лауреати різних премій займаються науковими розробками, отримують за них гранти, організовують міжуніверситетські зв'язки, читають лекції студентам інших навчальних закладів вищої освіти. Анологічна ситуація відбувається в інших розвинутих країнах, зокрема в Європі. В таких університетах, що мають власне фінансування за рахунок розроблених наукових проектів, є можливість вчитись іноземним студентам, мати унікальні бібліотеки з новітніми електронними ресурсами і технологіями, міцну науково-дослідну базу, комфортні умови навчання і відпочинку.

Державні і приватні університети мають різні форми стипендіальних програм для підтримки фінансового положення студентів, в них цінується досягнення випускників, оснащеність навчального закладу. Тому при виборі університета абітурієнти враховують не тільки його рейтинг, але й на сучасне обладнання, форму навчальних занять, присутність клубів за інтересами, присутність спортивних майданчиків, заробітну плату і кар'єрний ріст випускників. При великих університетах є наукові лабораторії, центри, мережа різноманітних кафе, резиденції і апартаменти для студентів, клініки, музеї, галереї, театральні майданчики тощо.

Зарплати викладачів таких навчальних закладів великі. Викладачі – фахівці, які захоплені своєю спеціальністю, наукою і саморозвитком.

Наступні структурні елементи моделі зображені у вигляді гілок і являють собою зону найближчого саморозвитку.

На будь-якому етапі саморозвитку не обійтись без сформованої мотивації по реалізації поставлених існуючих цілей та прагнень. Мотивація пов'язана із соціальними очікуваннями і цінностями, які притаманні викладачу на данному етапі свого розвитку. Мотивація веде до внутрішньої ініціативи у розв'язуванні поставлених цілей і завдань, що веде до найбільш повного прояву своїх здібностей та здатностей разом з прагненням до гармонії у відносинах навколишнього середовища і із своїм внутрішнім «Я», зі своєю підсвідомістю.

На перший погляд, особистість з легкістю розв'язує поставлені завдання. Насправді, це буде неможливо без сформованої культури щодо якості життя. Вкрай важливо мати позитивні й оптимістичні емоційні переживання, що трансформуються у підсвідомість.

Особистісне зростання не можливе без самостійності і нетривіальності у прийнятті рішень, формування власної позиції.

Життєвий простір охоплює й особистість, і її психологічне оточення, створюючи єдине психологічне поле: уявлення індивіда про своє майбутнє та минуле, сьогодення; певні її очікування, бажання, потреби, мотивацію, цілі, настрій, страхи, тривогу, ідеали, мрії; психологічне оточення індивіда, а також його фізичний та соціальний світ, який може впливати на цей простір (Левин, 1980).

Отже, життєвий простір особистості виступає результатом засвоєння, усвідомлення і осмислення тієї об'єктивної реальності, яка виникає в процесі взаємодії особистості з навколишнім середовищем. Психологічною особливістю життєвого простору виступає суб'єктивність особистості. Людина постійно вирішує задачу на встановлення пріоритету між власними протиріччями,

потребами і інтересами, між зовнішньою заданістю і прагненням свободи, між цінностями та вимогами. Ситуація такого вибору вимагає від особистості прийняття рішення, стосовно власного життя особистості. Сукупність таких виборів і рішень організовують життєвий простір особистості в ситуації невизначеності.

Здатність визначати правильно пріоритети у повсякденному житті тісно пов'язана з прогнозуванням людиною результату своїх дій, готовністю до змін, сформованістю ціннісних установок.

Водночас, самопізнання та досліджування поставлених завдань неможливо уявити без сформованої здатності спроектувати цілі, задачі, оптимально використовувати свій внутрішній потенціал для досягнення своєї мети.

Вершина дерева знаменує продовження творчої самореалізації здібностей і здатностей згідно інших цілей і задач після завершення попередніх.

Ствобур дерева, зображений посередині, являє собою систему розглянутих взаємопов'язаних структурних елементів інтегрованого саморозвитку особистості на прикладі викладача вищої школи.

Через відсутність згасання активної соціальної та особистої діяльності, інтегрований саморозвиток особистості, не відбувається її згасання, завдяки чому людина зберігає протягом всього свого життя творчий потенціал, реалізацію всіх своїх здібностей, зберігає високу якість життя.

Прикладом розглянутого інтегрованого розвитку особистості є видатний український вчений, педагог Іван Андрійович Зязюн.

Доктор філософських наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук, автор понад 350 наукових праць, серед яких підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, монографії з проблем педагогічної майстерності, неперервної професійної освіти, етики та естетики, теорії української та зарубіжної культури («Педагогічна майстерність»;

«Краса педагогічної дії»; «Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи»; «Педагогіка добра» та багато інших).

Епіграфом до останньої книги Івана Андрійовича – став вислів, його життєве кредо – «педагогіка – моє життя».

Філософ, учений, міністр народної освіти, ректор педагогічного інституту, директор науково-дослідного інституту – все це для нього лише сходинок до вищого світла – розуму Вчителя, бо Вчитель, за переконанням І.А. Зязюна, є «провідником переможної сили Добра і Любові, Істини і Краси».

Академіком І.А. Зязюном створено авторську наукову школу, яка виховала багатьох вчених України. Під його керівництвом підготовлено і захищено 5 докторських й 14 кандидатських дисертацій.

Його педагогічна творчість вражає масштабністю напрямів, різноманітністю тем і досліджень (Зязюн, 2003; Зязюн, 1999; Зязюн, 1997). Іван Андрійович є провідним вченим, дидактом, методистом, теоретиком і практиком педагогіки, вихователем величезної плеяди науковців і викладачів. І.А. Зязюн обґрунтовує тісний взаємозв'язок психологічної і педагогічної наук, з'ясовуючи роль свідомості і підсвідомості у розвитку особистості педагога. Шукаючи і шануючи істину, вчений розглядає проблему людської сутності у її матеріальному, духовному, психічному, морально-естетичному вимірах. Цю ідею він обґрунтовує на засадах діалектичного розвитку, взаємозв'язку людини з усім навколишнім світом, своїм власним «Я», своїм сучасним призначенням і майбутнім.

Самовибудова людського в Людині за словами Зязюна, відбувається засобами психологічного, культурологічного, морально-духовного інструментарію, своєрідних координаторів людського поступу, яким є особистість.

У вступному слові до навчального посібника Івана Андрійовича «Краса педагогічної дії» написано: «Вчитель, його майстерність, його талант – невичерпне джерело багатства на-

роду, який прагне до інтелектуальної, етико-естетичної культури в часи усіляких потрясінь і негараздів». Таким Вчителем, Філософом, Людиною і є Зязюн Іван Андрійович.

Незалежно від сфери діяльності ці люди продовжують розвиватися, хоча мали величезні доягнення і регалії. Вищеописані видатні сучасні вчені-педагоги мали інтегрований саморозвиток різноманітних проявів своїх здібностей та якостей, внутрішню потребу, що вимагала щоденно конструювати побудову своєї життєвої реальності і передавати свій досвід іншим.

Висновки

Введено поняття «інтегрований саморозвиток особистості» та «інтегрований саморозвиток викладача вищої школи».

Інтегрований підхід до саморозвитку, самореалізації та вдосконалення своїх задатків викладача вищої школи сприяє успішній організації його професійного й особистісного зростання та залежить від наступних чинників:

- мотивація особистості по реалізації поставлених існуючих цілей, прагнень;
- бжання до найбільш повного прояву своїх здібностей та здатностей;
- організація життєвого простору;
- володіння культурою щодо якості життя;
- здатність виставляти правильно пріоритети у повсякденному житті;
- самопізнання і досліджування поставлених завдань;
- прагнення до гармонії у відносинах навколишнього середовища і із своїм внутрішнім «Я», зі своєю підсвідомістю;
- пошук розв'язування поставлених завдань для саморозвитку;
- самостійність і нетривіальність у прийнятті рішень, формування власної позиції;
- здатність спроектувати цілі, задачі, послідовні етапи реалізації свого саморозвитку, оптимально використовувати свій внутрішній потенціал для досягнення своєї мети;

– продовження творчої самореалізації здібностей і здатностей згідно інших цілей і задач після завершення попередніх.

Література

1. Вайнтрауб М.А. Інтегроване розвивальне навчання у професійній школі: монографія. Київ : Т. Ключко, 2009. 179 с.
2. Вайнтрауб М.А. Сучасні технології формування якісної підготовки майбутніх фахівців. *Гуманіт. вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди» : наук.-теорет. зб.* 2010. Вип. 19. С. 24–29.
3. Зязюн І.А. Безсвідоме і творча інтуїція *Професійна освіта: педагогіка і психологія. Українсько-польський журнал.* / за ред. І. Зязюна, Т. Левовицького, Н. Ничкало, І. Вільш. Ченстохова-Київ: Видавництво Вищої Педагогічної школи у Ченстохові, 2003. Вип. 4. С. 121–135.
4. Зязюн І.А. Людина в контексті гуманітарної філософії. *Професійна освіта: педагогіка і психологія. Українсько-польський журнал.* / за ред. І. Зязюна, Т. Левовицького, Н. Ничкало, І. Вільш. Ченстохова-Київ: Видавництво Вищої Педагогічної школи у Ченстохові, 1999. Вип. № 1. С. 323–333.
5. Капрара Дж., Сервон Д. Психология личности. Санкт-Петербург: Питер, 2003. 640 с.
6. Костюк Г.С. Принцип развития в психологии. Методологические и теоретические проблемы психологии / отв. ред. Е.В. Шорохова. Москва: Наука, 1969. С. 118–152.
7. Левин К. *Топология и теория поля. Хрестоматия по истории психологи* / под ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. Москва: Московский университет, 1980. С. 121–131.
8. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн та ін.; за ред. І.А. Зязюна. Київ : Вища школа, 1997. 349 с.
9. Щукина М.А. Направления исследований саморазвития личности в современной зарубежной психологии. *Вопр. Психологии*, 2014, №4. С. 94 – 105.

10. Report 2008-125. Forecasting skill needs: a review of national and European practices. Commissioned by the Norwegian Ministry of Education and Research (Kunnskapdepartementet). URL: <http://www.trainingvillage.gr/skillsnet>.

11. Study visits programme for education and vocational training specialists 2010/11. URL: <http://www.trainingvillage.gr/skillsnet> (under «Forecasting» section).

12. Vocational education and training – key to the future. Lisbon-Copenhagen-Maastricht: mobilising for 2010. URL: <http://www.trainingvillage.gr/skillsnet> (under «Forecasting» section).

Вайнтрауб М.А.

Інтегрований саморозвиток викладача вищої школи

Анотація

У статті висвітлено проблему позитивних і негативних наслідків техногенного світу і шляхи подолання негативних наслідків у вищій освіті, проблему інтегрованого саморозвитку особистості, необхідності розроблення методологічних основ для особистісного і професійного саморозвитку викладачів вищої школи. Здійснено спробу створення моделі (дерева) інтегрованого саморозвитку особистості на прикладі викладача вищої школи. Акцентовано увагу на введених поняттях «інтегрований саморозвиток особистості», «інтегрований саморозвиток викладача вищої школи»; напрямках, що сприяють продовженню саморозвитку сформованих особистостей (викладачів вищої школи), спонукають їх до більш ефективної педагогічної праці, до творчості.

Проаналізовано дослідження найбільш відомих вчених щодо перспектив професійного зростання, саморозвитку особистості, що не дає можливість згасанню творчості, удосконалює фізичні, інтелектуальні та моральні цінності, сприяє зацікавленості до життя і самоудосконаленню.

У статті наведено приклади сучасних видатних українських і зарубіжних вчених-педагогів, які завдяки інтегрованому саморозвитку продовжують творчий пошук й удосконалюють свої здібності в різних сферах життєдіяльності.

Ключові слова: саморозвиток, інтегрований саморозвиток, особистість, викладач вищої школи.

Вайнтрауб М.А.

Интегрированное саморазвитие преподавателя высшей школы

Аннотация

В статье освещено проблему положительных и отрицательных последствий техногенного мира и пути преодоления негативных последствий в высшем образовании, проблему интегрированного саморазвития личности, необходимости разработки методологических основ для личностного и профессионального саморазвития преподавателей высшей школы. Предпринята попытка создания модели (дерева) интегрированного саморазвития личности на примере преподавателя высшей школы. Акцентируется внимание на введенных понятиях «интегрированное саморазвитие личности», «интегрированное саморазвитие преподавателя высшей школы»; направлениях, способствующих продлению саморазвития сложившихся личностей (преподавателей высшей школы), побуждают их к более эффективному педагогическому труду, к творчеству.

Проанализированы исследования наиболее известных ученых о перспективах профессионального роста, саморазвития личности, что не дает возможности угасанию творчества, совершенствует физические, интеллектуальные и моральные ценности, способствует заинтересованности к жизни и самосовершенствованию.

В статье приведены примеры современных выдающихся украинских и зарубежных ученых-педагогов, которые благодаря

інтегрованому саморозвиття продовжають творческий поиск и совершенствуют свои способности в различных сферах жизнедеятельности.

Ключевые слова: саморазвитие, интегрированное саморазвитие, личность, преподаватель высшей школы.